

DOI: <http://www.doi.org/10.36719/2663-4619/66/106-108>

Aytac Turab qızı Hüseynova
Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti
magistrant
huseynova0897@gmail.com

HEYDƏR ƏLİYEV ADINA NEFT EMALİ ZAVODUNUN MODERNLƏŞDİRMƏ TƏFƏRRÜATLARI

Açar sözlər: Azərbaycan, neft, emal, zavod, modernləşdirmə

Read More About The Modernization of the oil refinery of Heydar Aliyev Summary

The Oil Refinery of Heydar Aliyev was created in July 1953 as a new oil refining plant Baki. The combined atmospheric vacuum plant is the main plant at the oil refining factory and its starting capacity produces 6 million tons of crude oil.

In 2010, 43,000 tons A-98, 1.18 tons of A-92 and 19,700 tons of gasoline A-80. At the same time, 600 400t kerosene, 214,000 diesel fuels, 214,000 tons. Liquid gas, 267 500t coke and 220 600t. With this investigation, the history of the oil refinery and the details of modernization were considered. 21 out of 24 types of Azerbaijani oil are processed at the Baku Oil Refinery named after Heydar Aliyev, of which 15 types of oil products, including gasoline, aviation kerosene, diesel fuel, fuel oil, petroleum coke, etc. are produced. The plant fully meets the needs of the republic in oil products. In addition, 45% of oil products are exported to foreign countries.

Key words: Azerbaijani, oil, recycling, factory, modernization

Giriş

Bu günə qədər, Azərbaycanın neft strategiyası çərçivəsində, əsasən 1994-cü ildə "Əsrin müqaviləsi", ümumilikdə xarici neft şirkətləri ilə neft müqaviləsi imzalanmışdır. Bu paylaşılan müqavilələr üzrə nəzərdə tutulmuş perspektivli strukturların sayı 30. Bu müqavilələrin 15-i Xəzər sektorunun Azərbaycan sektorunu əhatə edir və 12-dir. Bu müqavilələrdə Azərbaycan hökumətinin tərəfdaşları dünyanın 21 ölkəsini təmsil edən 43 şirkətdir. Proqnoza görə, imzalanmış müqavilələr çərçivəsində karbohidrogen ehtiyatlarının kəşfiyyatı, inkişafına və daşınmasına ümumi investisiya töhfəsi 60 milyard ABŞ dolları olacaq.

Neft strategiyası, neft-kimya, neft emalı sənayesi, milli iqtisadiyyatın əsasını təşkil edən və subrecycles ilə əlaqəli müasir standartlara uyğun infrastrukturuna uyğundur. Neft emalı və emalı zavodlarında mütəxəssislərin böyük təcrübəsi və konkret təcrübəsi sayəsində Azərbaycan hökuməti xarici ölkələrin bu ərazilərinə böyük sərmayələr qoymağa başladı. Gürcüstandakı nəhəng neft terminalı, Türkiyədəki neft emalı zavodu bu gün Azərbaycan hökumətini təmsil edən Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin bu günə aiddir. Moldovada neft yataqlarının kəşfiyyatı və istehsalında Azərbaycanın neftçiləri və mühəndisləri cəlb olunub (1).

"Əsrin müqaviləsi" ni imzaladıqdan dərhal sonra Heydər Əliyev beynəlxalq nüfuzdan bəhs edən Xəzərneftqaz sərgi konfransında təşkilat ənənəsini qoydu. Bu sərgi konfransının Bakıdakı illik təşkilatının əsas məqsədi, Xəzər bölgəsinin neft və qaz potensialının işgüzar dairələrinin diqqətini, arasındakı yeni işgüzar əlaqələrin yaradılmasına təkan vermək istəyi olduğunu söylədi. İstehsal, istehsal, neft və qaz nəqlində ixtisaslaşmış şirkətlər və bu bölgələrdə ən son texnologiyaların tətbiqi. Dəyişkən həcmənin təxminən bir milyard ton olub və qaz mənbəyi 300 milyard kubmetrdir (2).

Azərbaycan Respublikasında, Bakı şəhərində yerləşən Heydər Əliyev neft emalı zavodu, 24 növ xam neftdən 21-i və 15 müxtəlif neft məhsulunu emal edir. Azərbaycanın üçüncü prezidenti Heydər Əliyevin adını daşıyırdı. Zavod Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinə (SOCAR) məxsusdur və istismar olunur.

Neftayırma zavodu Azərbaycan Respublikasının neft məhsullarına olan bütün tələbatını ödəyir və qalan 45% -ni ixrac edir. 2021-ci ilədək emal gücünü ildə 7,5 milyon tonadək neftə çatdırmaq məqsədi daşıyan zavodda hazırda geniş modernləşmə işləri aparılır.

Neftayırma zavodunun modernləşdirilməsi və təkmilləşdirilməsinin təfərrüatları

SOCAR, Azərneftyağ Neft Emalı Zavodunun Heydər Əliyev adına neft emalı ilə birləşdirilməsi üçün 2015-ci ilin yanvarında ləğv olunduğunu elan etdi. Neftayırma zavodunun yenidən qurulması və modernləşdirilməsi barədə qərar 2015-ci ilin oktyabrında qəbul edilmişdir (5).

Modernləşdirilməsi layihəsi 2.5Mt / y 2Mt / y olan katalitik krekinq vahid gücü artacaq. Neftayırma zavodu da bütün məhsulları emal etmək üçün Avro 5 standartlarına cavab verir.

Heydər Əliyev adına neft emalı zavodunun modernləşdirilməsi üçün təxmini sərmayə 1 milyard dollardır. SOCAR layihəyə ilk kredit hissəsini 2015-ci ilin oktyabrında Azərbaycan Beynəlxalq Bankından alıb (6).

Neft emalı zavodunun modernləşdirilməsinə 14 obyektin quraşdırılması daxildir. Modernləşmənin birinci mərhələsi bitum istehsalını ildə 250.000-dən 400.000 tona qədər artıran yeni bir bitum zavodu və maye qaz doldurma stansiyasını əhatə etdi. 7.7 hektar ərazini əhatə edən yeni bitum zavodunun inşasına 2017-ci ildə başlandı. Ölkədə istifadə olunan PEN 40/60 bitum istehsal edir.

Maye qaz doldurma stansiyasına boru kəməri və ya yol tankerləri vasitəsi ilə 180.000 ton propan-propilen, 100.000 ton mayeləşdirilmiş qaz (LPG) və 178.000 ton butan-butilen azad edə bilən altı yükləmə çəni və beş vaqon daxildir. (7).

Modernizasiyanın ikinci və üçüncü fazalarının təfərrüatları

Modernizasiyanın ikinci mərhələsi Euro-5 dizel yanacağının istehsalını artırmaq üçün yüksək keyfiyyətli hidrogen tədarük etmək üçün Pressure Swing Adsorbsiya (PSA) texnologiyasından istifadə edəcəkdir.

İstehsal gücünü ildə 7,5 milyon Mt xam neftə çatdırmaq üçün C300 paylanmış idarəetmə sistemləri ilə birlikdə iki PSA aqreqatı quraşdırılacaq.

Üçüncü mərhələ neftayırma zavoduna Euro-5 standartı A-92/95/98 benzini istehsal etməyə imkan verəcəkdir.

Modernləşdirmə, həmçinin nafta ayırıcı, 3mtpa-dizel hidrotəmizləyici qurğu, izomerizasiya bölməsi, hidrogen istehsal bölməsi, iki PSA bölməsi, C4 hidrogenləşdirmə qurğusu, MTBE bölməsi, 1,2mtpa benzinli kükürddən təmizləmə qurğusu, və kükürd qazma qurğusu olan turş su soyuducu Podratçılar cəlb olunur

Axens təmin etmək üçün müqavilə layiq görülüb benzinlə desulfurisation dekabr 2015-ci ildə modernləşdirilməsi layihəsi üzrə vahid və dizel hydrotreater vahid. "Neftayırma zavodu hazırda genişləndirilmiş modernləşdirmə işləri aparır. Bu layihə 2021-ci ilin sonuna qədər mövcud altı milyon tondan (Mt) ildə 7,5 milyon tonadək neft hasil etməyi planlaşdırır."

SOCAR Fugro BM 2016-cı ilin fevral ayında zavodun ərazisi və ətraf ərazilər daxilində ilkin geotexniki, geoloji, hidroloji, hidro-geoloji və geofiziki yeraltı su kəşfiyyatı aparmaq üçün seçilmişdir. KT-Kinetics Technology kükürdün təmizlənməsi üçün yeni bir qurğunun inşası üçün fevral ayında müqavilə bağlanmışdır. (5)

SOCAR Foster Wheeler ittifaqı, 2016-cı ilin mart ayında rafineri modernləşdirilməsi çərçivəsində ilkin mühəndis dizaynı (FEED) müqaviləsinə layiq görülmüşdür.

SOCAR-KBR orta q təşəbbüsü (BM) 2016-cı ilin mart ayında bir layihə idarəçiliyi (PMC) müqaviləsinə layiq görülmüşdür.

SOCAR, 2016-cı ildə yeni bitum zavodu üçün mühəndislik, tədarük, tikinti və idarəetmə müqaviləsinə (EPCM) Poerner Gruppe-yə verdi. Yeni bitum zavodunun inşası Azfen tərəfindən başa çatdırıldı.

Honeywell, sərt emissiya standartlarına cavab vermək üçün daha az çirkləndiricili daha yüksək oktan benzini istehsal edən texnologiyalar təmin etmək üçün həmin ay bir müqavilə imzaladı. Həm də əsas mühəndislik dizaynları və bir proses yeniləmə işini təmin etdi.

ARDNŞ tərəfindən 2018-ci ilin dekabrında neft emalı zavodunun ikinci faza modernləşdirilməsi üçün PSA texnologiyasının təmin edilməsinə görə bir müqavilə imzalanmışdır.

SOCAR, KBR ilə 2016-cı ilin mart ayında layihə idarəetməsi üzrə məsləhət xidmətləri göstərən orta q bir işə girdi. SOCAR-KBR, mövcud zavodun yenilənməsi üçün EPC müqaviləsinə 2017-ci ilin dekabrında Tecnicas Reunidas-a verdi (3).

ARDNŞ-nin adına neft emalı zavodunda aparılan İnkişaf və təmir layihəsi çərçivəsində Azərbaycanda, Avro-5 standartlarına cavab verən dizel və benzin yanacağı, 2021-2022-ci illərdə çərçivəsində aparılır.

Zavodun istehsal qabiliyyətini artırmaq məqsədi daşıyır, 7,5 mlrd. Tonnes, 2024-2025-ci illərdə tamamlanması planlaşdırılır. Məlumatla görə, hazırda 1953-cü ildə qurulan neft emalı zavodunda modernləşmə və təmir layihəsinin ikinci və üçüncü mərhələləri həyata keçirilir. Layihənin məqsədlərindən biri də Bakıda ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasıdır. İstehsal prosesləri zamanı köhnə avadanlıqların istifadəsi zamanı ətraf mühitin bir neçə riskləri və modernləşdirmə işləri də minimum səviyyəyə qədər

risklərin azalmasına imkan verəcəkdir. Bu məqsədlə beynəlxalq standartlara cavab verən müasir texnologiya həyata keçirildiyi hesab olunur.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ), şirkətin Azərbaycandakı Heydər Əliyev adına (əvvəlki Yeni Bakı) neftayırma zavodunun modernləşdirilməsi və genişləndirilməsi üçün hazırlanan proqram çərçivəsində bir bitum zavodunu istismara verdi (2, s.12).

SOCAR, illik istehsal gücünü 250.000 ton / ildən 400.000 tona qədər artıracaq bitum qurğusunun və mayeləşdirilmiş qaz doldurma stansiyasının 2018-ci il dekabr ayının sonunda istismara verildiyi bildirilmişdir.

Bitum qurğusu enerji qənaət etmək və ərazidə ətraf mühitin yaxşılaşdırılmasına töhfə verməklə yanaşı, stansiyanın istismar xərclərini azaltmağa kömək edəcəkdir.

Propan-propilen və butan-butilen fraksiyaları SOCAR-ın törəmə şirkəti Azərikimya İstehsalat Birliyinin (OGJ Online, 9 iyun 2017) tərəfindən idarə olunan yaxınlıqdakı etilen və polietilen zavodunda yüksək keyfiyyətli xammal kimi istifadə üçün boru kəməri ilə nəql ediləcəkdir.

Daxili tələbatı ödəmək üçün PEN 40/60 bitum istehsal edəcək olan bitum zavodunun işə salınması, yanacaq doldurma məntəqəsi rafineri zavodunun mövcud avadanlıqların yenilənməsini və 14 qurğunun quraşdırılmasını əhatə edən üç mərhələli modernləşdirmə və yenidənqurma layihəsinin birinci mərhələsini tamamlayır (2).

Bitum zavodu və yanacaq doldurma məntəqəsinin inşası və işə salınması ilə yanaşı, Layihənin 1-ci mərhələsi müəyyən edilməmiş əlaqəli zavodların inşasını da əhatə etməlidir (OGJ Online, 6 dekabr 2018).

Mərhələ 1 işlərinə növbəti mərhələlər ərzində tikilməsi planlaşdırılan yeni qurğular üçün sahə hazırlığı işləri də daxil edilmişdir.

2020-ci ilin sonunadək tamamlanması planlaşdırılan Mərhələ 2, Avro 5 keyfiyyətli dizel üçün istehsal, saxlama qurğularının inşasını və kimliyi bilinməyən blokların yenidən qurulmasını əhatə edəcəkdir.

2021-ci ilin əvvəlində başa çatacaq 3-cü mərhələ, Avro 5 standartlarına uyğun məhsullarla A-92/95/98 benzin zavodunun inşasını əhatə edir.

Yenidənqurma və modernləşdirmə layihəsi başa çatdıqdan sonra Heydər Əliyev NEZ-də xam emal gücünü 150,600 b / d-ə çatdıracaqdır (1).

Nəticə

Layihənin məqsədi yeni proses vahidlərinin quraşdırılması, eləcə də emalı zavodunun istehsal gücünü ildə 7,5 milyon tona (MMTPA), kəmiyyət və keyfiyyət tələblərinə zəmanət verməklə yanaşı, hər il 7,5 milyon tona yüksəlməyi hədəfləyir.

Lazımi proses texnologiyaları KT-Kinetika texnologiyası da daxil olmaqla ən vacib təminləyici lisenziya şirkətləri tərəfindən təmin ediləcəkdir. Müştəri, ARDNŞ, Bakıda yerləşən dövlət milli neft və qaz şirkətidir; Yuxarı, orta və aşağı axın işləri, habelə təbii qaz tədarükü və milli və beynəlxalq bazarlarda neft-kimya məhsullarının satışı ilə məşğuldur. Yerli məzmunun genişləndirilməsinə yönəlmiş təşəbbüslərin bir hissəsi olaraq, 2018-ci ilin iyun ayında, Bakıda yerli müəssisələr üçün, Azərbaycan tədarükçülərinin beynəlxalq səviyyədə ixtisaslaşması üçün layihədə əməkdaşlıq etməyə çağırılmışdır.

Neft emalı zavodunun modernləşdirilməsi üç mərhələdə aparılır, birinci mərhələ istehsalına 2018-ci ilin dekabrında başlanılır. Hazırda davam edən ikinci mərhələnin 2020-ci ildə, sonra üçüncü mərhələnin 2021-ci ildə başa çatdırılması gözlənilir.

References

1. Heydar Aliyev., 2010. Speeches-speeches, statements-interviews, letters-reports, appeals, decrees, c. 30. - Azernashr, p.372.
2. Abdullayev RI, Mammadov DN, Ismayilov MI, Khidirov VS, 2003. "Azerneftyanajag" oil refinery in 1953-2003 // Journal of petrochemistry and oil refining, p. 16-19.
3. Abdullayev RI, Khidirov BS, 2003. The role of Azerneftegaz refinery in the oil refining industry of Azerbaijan. - Baki: Elm, 190 p.
4. Abdullayev RI, Mammadov DN, Khidirov BS, 2007. Development of Azerbaijan oil refining complex // Azerbaijan oil industry, № 3, p. 58-61.
5. Abdullayev RI, Mammadov DN, Ismayilov M.I., Khidirov VS, 2004. Ways to improve the operation of refineries at the Baku oil refinery // Azerbaijan oil industry, № 11, p. 44-47.

Rəyçi: dos. N.Nesirli

Göndərilib: 05.05.2021

Qəbul edilib: 10.05.2021